

Täysistunto

Tiistai 12.11.2019 klo 14.01—20.37

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain 11 luvun 10 §:n sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 39/2019 vp
Valiokunnan mietintö StVM 8/2019 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 8/2019 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Vehviläinen.

Keskustelu

16.32 **Anu Vehviläinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 8/2019 valtiopäiviltä sisältää valiokunnan kannanotot hallituksen esitykseen 39/2019 valtiopäiviltä. Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi sairausvakuutuslakia, työttömyysturvalakia, lapsilisälakia, elatustukilakia ja toimeentulosta annettua lakia. Etuisuuksia korottavat muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan ensi vuoden alussa.

Useisiin eri etuisuuslakeihin tehtävillä muutoksilla pyritään vähentämään eriarvoisuutta, painottamaan ensisijaisia etuuksia ja parantamaan lapsiperheiden, erityisesti yksinhuoltajaperheiden ja monilapsisten perheiden, toimeentuloa. Toimet sisältyvät pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelmaan, jonka mukaan hallitus puuttuu määrätietoisesti köyhyys- ja syrjäytymisriskiin.

Valiokunta pitää ehdotettuja parannuksia ensisijaisiin etuuksiin tarpeellisina pienituloisten toimeentulon parantamiseksi ja toimeentulotuen tarpeen vähentämiseksi. Sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden kannalta on tarkoituksenmukaista siirtää painopistettä viimesijaisesta toimeentulotuesta ensisijaisiin etuuksiin.

Sairausvakuutuslain mukaisia vähimmäispäivärahoja eli sairauspäivärahaa, vanhempainpäivärahaa ja erityishoitorahaa ehdotetaan korotettaviksi 20 eurolla kuukaudessa. Vähimmäismääräinen päiväraha nousee 716,50 euroon kuukaudessa. Korotus koskee myös vähimmäismääräistä kuntoutusrahaa. Vähimmäismääräisten päivärahojen korotus lisää valtion menoja yhteensä 4,4 miljoonalla eurolla.

Myös työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea ehdotetaan korotettaviksi 20 eurolla eli 716,60 euroon kuukaudessa. Peruspäivärahan määrä muodostaa ansiopäivärahan perusosan, joten peruspäivärahan korottaminen nostaa myös ansiopäivärahaa ja vuorotteluvapaakorvausta. Esityksen mukaan arviolta 80 prosentilla ansiopäivärahan saajista etuus nousee 11 eurolla kuukaudessa ja noin 20 prosentilla 33,10 eurolla

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

kuukaudessa. Työttömyysturvan korotus lisää valtion menoja perusturvan etuusmenojen osalta arviolta 48 miljoonalla eurolla ja ansioturvan osalta 15 miljoonalla eurolla. Työmarkkinatuen korotus lisää kuntien menoja arviolta 9,6 miljoonaa euroa. Lisäksi Työllisyysrahaston menojen arvioidaan nousevan 3,6 miljoonaa euroa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukaan työttömyysturvan peruspäivärahan ja sen myötä ansiopäivärahan korotuksella voi olla negatiivisia työllisyysvaikutuksia. Valiokunta korostaa, että esityksen pääasiallisena tavoitteena on vähentää köyhyyttä ja eriarvoisuutta painottamalla ensisijaisen etusjärjestelmän merkitystä etuuden saajien toimeentulossa. Etuusmuutoksella voi olla niin negatiivisia kuin myönteisiäkin työllisyysvaikutuksia. Valiokunta katsoo, että etuskorotusten työllisyysvaikutukset olisi syytä pyrkiä arvioimaan nyt esitettyä tarkemmin, vaikka nyt esitettyjen korotusten vaikutukset työllisyyteen ovat todennäköisesti vähäisiä.

Päivärahaetuuksien korotukset vähentävät viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta. Toimeentulotukimenojen arvioidaan alenevan noin 6,4 miljoonaa euroa. Toimeentulotukiriippuvuuden vähentyminen voi osaltaan kannustaa työn vastaanottamiseen. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että etuskorotukset voivat vähentää myös yleisen asumistuen määrää. Esityksen mukaan ehdotukset vähentävät yleisen asumistuen määrää 6,72 euroa korotettua etuutta saavaa henkilöä kohden niissä ruokakunnissa, joiden tulot ylittävät täyteen asumistukeen oikeuttavan tulorajan. Valiokunta pitää myönteisenä, että henkilöillä, joiden tulot jäävät alle täyteen tukeen oikeuttavan tulorajan, kuten yksin asuvilla, täyttä työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa saavilla, korotus ei vaikuta asumistuen määrään.

Sairausvakuutuslain mukaisia vähimmäismääräisiä päivärahoja on korotettu viimeksi vuoden 2018 alusta 616 euroon kuukaudessa ja vuoden 2019 alusta työmarkkinatuen tasolle 696,50 euroon kuukaudessa. Työttömyysturvan peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea on viimeksi korotettu 100 euron suuruisella tasokorotuksella vuoden 2012 alusta lukien. Vuosina 2015—2019 perusturvaan ei kuitenkaan ole tehty indeksikorotuksia, mikä on pienentänyt erityisesti työttömän perusturvan tasoa. Nyt ehdotetut korotukset kompensoivat osittain indeksijäädytysten ja leikkausten vaikutusta.

Valiokunnan saaman selvityksen perusteella sairausvakuutuslain mukaiset vähimmäispäivärahat ja työttömyysturvan perusturva eivät kuitenkaan nyt ehdotettujen korotusten jälkeenkään välttämättä takaa kohtuulliseksi katsottua vähimmäiskulutusta. Valiokunta pitää välttämättömänä, että perusturvaetuuksien ja etuuksiin kytkeytyvien palvelujen kehittämistä ja toimeentulotukiriippuvuuden vähentämistä jatketaan sosiaaliturvan uudistamisen yhteydessä. Perusturvan tarkoituksena on mahdollistaa kaikille riittävä toimeentulo ja elintaso.

Lapsiperheiden aseman parantamiseksi esityksessä ehdotetaan korotettavaksi monilapsisten perheiden lapsilisiä 10 eurolla kuukaudessa neljännessä lapsesta alkaen, lapsilisen yksinhuoltajakorotusta 10 eurolla kuukaudessa ja elatustukea 7 eurolla kuukaudessa. Samalla yksinhuoltajan toimeentulotuen perusosaa korotetaan niin, että lapsilisen yksinhuoltajakorotuksesta hyötyvät myös toimeentulotuen varassa olevat perheet. Muiden kuin yksinhuoltajien kohdalla lapsilisien ja elatustuen korotukset vähentävät maksettavan toimeentulotuen määrää. Lapsilisien korotusten arvioidaan lisäävän valtion menoja 26,5 miljoonalla eurolla ja perusosan toimeentulotukimenoja 1,5 miljoonalla eurolla. Elatustuen korottaminen lisää valtion menoja 9 miljoonalla eurolla ja vähentää toimeentulotukimenoja 0,7 miljoonalla eurolla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan yksinhuoltajaperheet, monilapsiset perheet sekä pienten, alle 3-vuotiaiden, lasten perheet kohtaavat toimeentulovaikeuksia muita useammin. Valiokunta pitää hyvänä, että lapsilisän korotukset kohdistetaan kaikista suurimmassa köyhyysriskissä oleville yksinhuoltajaperheille ja monilapsisille perheille. Myös elatustuen korottamisella on pieni eriarvoisuutta ja tuloeroja vähentävä vaikutus erityisesti yksinhuoltajaperheelle ja niissä eläville lapsille. Sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen nostaminen 20 eurolla nostaa myös vähimmäismääräisiä vanhempainpäivärahoja ja erityishoitorahaa, mikä parantaa kaikkien pienituloisten lapsiperheiden asemaa ja vähentää toimeentulotuen tarvetta.

Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että kaikkien lapsiperheiden tulonsiirtojen arvo on heikentynyt 1990-luvulta lähtien ja että lapsilisien reaalitaso on noin 30 prosenttia pienempi kuin 1990-luvulla. Lapsilisien indeksisuojan puuttumisen vuoksi lapsilisien taso jää jälkeen kustannustason kehityksestä. Valiokunta pitää välttämättömänä, että toimia pienituloisten lapsiperheiden toimeentulon parantamiseksi ja lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi jatketaan.

Valiokunnan mietintöön sisältyy vastalause.

16.41 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan hallitusohjelman mukaisesti useisiin eri etuuslajeihin muutoksia, joilla pyritään vähentämään eriarvoisuutta, painottamaan ensisijaisia etuuksia ja parantamaan lapsiperheiden, erityisesti yksinhuoltajaperheiden ja monilapsisten perheiden toimeentuloa. Näillä esityksillä hallitus puuttuu lupaustensa mukaisesti määrätietoisesti köyhyys- ja syrjäytymisriskiin. Hallitus huolehtii kaikkien suomalaisten elintason kehityksestä ja tasaisemmasta tulonjaosta. Huomioon otetaan entistä paremmin huono-osaisuuden riskitekijät ja huono-osaisuuden ylisukupolvisuus.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää ehdotettuja parannuksia ensisijaisiin etuuksiin tarpeellisina pienituloisten toimeentulon parantamiseksi ja toimeentulotuen tarpeen vähentämiseksi. Sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden kannalta on tarkoituksenmukaista siirtää painopistettä viimesijaisesta toimeentulotuesta ensisijaisiin etuuksiin.

Sairausvakuutuslain mukaisia vähimmäispäivärahoja on viimeksi korotettu vuoden 2018 alusta 616 euroon kuukaudessa ja vuoden 2019 alussa työmarkkinatuen tasolla 696,50 euroon kuukaudessa. Työttömyysturvan peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea on viimeksi korotettu 100 euron suuruisella tasokorotuksella vuoden 2012 alusta lukien. Vuosina 2015–2019 perusturvaan ei kuitenkaan ole tehty indeksikorotuksia, mikä on pienentänyt erityisesti työttömän perusturvan tasoa. Nyt ehdotetut korotukset kompensoivat osittain indeksijäädysten ja -leikkausten vaikutusta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan yksinhuoltajaperheet, monilapsiset perheet sekä pienten, alle 3-vuotiaiden, lasten perheet kohtaavat toimeentulovaikeuksia muita useammin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää hyvänä, että lapsilisän korotukset kohdistetaan kaikista suurimmassa köyhyysriskissä oleville yksinhuoltajaperheille ja monilapsisille perheille. Myös elatustuen korottamisella on pieni eriarvoisuutta ja tuloeroja vähentävä vaikutus erityisesti yksinhuoltajaperheillä ja niissä elävillä lapsilla. Sairausvakuutuslain mukaisten päivärahojen nostaminen 20 eurolla nostaa myös vähimmäismääräisiä vanhempainpäivärahoja ja erityishoitorahaa, mikä parantaa kaikkien pienituloisten lapsiperheiden asemaa ja vähentää toimeentulotuen tarvetta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnitti mietinnössään huomiota myös siihen, että kaikkien lapsiperheiden tulonsiirtojen reaaliarvo on heikennyt 1990-luvulta lähtien ja että lapsilisien reaaliarvo on noin 30 prosenttia pienempi kuin 1990-luvulla. Lapsilisien indeksisuojan puuttumisen vuoksi lapsilisien taso jää jälkeensä kustannustason kehityksestä. Valiokunta piti välttämättömänä, että toimia pienituloisten lapsiperheiden toimentulon parantamiseksi ja lapsiperheköyhyyden vähentämiseksi jatketaan myös jatkossa.

16.45 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Hyvät kansanedustajat! Hallituksen esityksessä on kannatettavia asioita, mutta siellä on myös seikkoja, joihin me perussuomalaiset olemme esittäneet vastalauseen.

Hallituksen esitys korottaa lapsilisiä kolmannelta ja neljänneltä lapsesta lähtien. Perussuomalaisen mielestä korotuksen olisi tullut olla ensimmäisestä lapsesta lähtien, ja tässä meidän vastalauseessamme on mukana myös pykälämuutosesitys, jolla me esitämme, että lapsilisiä korottaisi ensimmäisestä lapsesta alkaen, ja myös lausuma, jonka esittelen jo tässä mutta toki myös myöhemmin. Perussuomalaisen jättämään vastalauseeseen sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on yhtynyt myös kokoomus, kokoomuksen sosiaali- ja terveysvaliokuntaryhmä.

Perussuomalaiset kantavat huolta syntyvyyden laskusta sekä lapsiperheköyhyydestä Suomessa. Lapsiperheiden asema on heikentynyt merkittävästi 1990-lukuun verrattuna, ja THL:n tutkimuksen mukaan köyhyysaste on kolminkertaistunut vuodesta 1995 vuoteen 2007, minkä jälkeen se on pysynyt noin 10 prosentin tasolla koko 2010-luvun. Vuonna 2014 köyhiä lapsiperheitä oli 63 400 ja niissä eli 126 000 lasta. THL:n mukaan pikkulapsiperheiden köyhyys on vaarallisinta, sillä se heijastuu kaikkein useimmin vielä aikuisiäkläkin. Köyhyys periytyy. Siksi on huolestuttavaa, että köyhyys on nyt kasvanut juuri pienten lasten perheissä. Yhteiskunnan tuki lapsiperheille ei noussut kasvun vuosina, mutta lamavuosina 1990-luvun alussa ja 2010-luvulla lapsiperheiltä on leikattu. Verovuosina 2015—2017 voimassa olleen ansiotuloerotuksen lapsivähennyksen voimassaoloa ei jatkettu vuodesta 2018 eteenpäin, mutta myöskään lapsilisiin ei tehty vastaavaa korotusta. Perussuomalaiset katsovat, että lapsivähennys tulisi palauttaa ansiotuloerotukseen. Lapsilisien kohdalla olisi perusteltua ja oikeudenmukaista, että lapsilisien korottamiseen talousarviossa varattu 6 miljoonaa euroa kohdennettaisiin siten, että sillä korotettaisiin ensimmäisen lapsen lapsilisiä. Siten se kohdistuisi kaikille lapsiperheille.

Perussuomalaisen mielestä on tärkeää antaa yhteiskunnassa sellainen signaali, että lapsia kannattaa tehdä tähän Suomenmaahan ja että yhteiskunta tukee lapsiperheitä jo ensimmäisen lapsen syntymästä lähtien — ja antaa kaikille lapsiperheille se korotus. No, nyt hallitus sen sijaan on korottamassa lapsilisiä ainoastaan sellaisille monilapsisille perheille, joilla on vähintään neljä lasta. Perussuomalaiset korostavat sitä, että kaikki lapsiperheet ovat toki yhtä tärkeitä, mutta me haluamme lähettää sen signaalin, että ensimmäisestä lapsesta lähtien lapsilisiä nousisi.

Erityisesti ensimmäisen lapsen hankintaan tulisi lisätä yhteiskunnan tukea. Tulee antaa todellakin se signaali, että yhteiskunta kannustaa perheen perustamiseen ja turvaa kaikkien lapsiperheiden toimentulon. Haluamme kannustimena korottaa ensimmäisen lapsen lapsilisiä nykyisestä tuntuvasti, eikä hallituksen lapsilisien korottamiseen varaama 6 miljoonaa euroa riitä alkuunkaan. Kysymys on rahasta, mutta 6 miljoonaa euroa ei riitä. Perussuomalaiset esittävätkin lausumaa siitä, että hallituksen tulisi selvittää lapsilisiin tuntuva

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

korotus jo ensimmäisestä lapsesta alkaen. Valitettavasti hallitus ei kannattanut tätä meidän esitystämme, mutta esitystä kannattivat sen sijaan kokoomus ja perussuomalaiset tässä vastalauseessaan.

Lisäksi me esitämme pykälämuutosta, joka kuuluu siten, että lapsilisä on lasta kohden 95,82 euroa kalenterikuukaudessa, ja tässä on huomioituna se pieni korotus, joka on siis yhteensä se 6 miljoonaa euroa kaiken kaikkiaan — mikä ei kuitenkaan alkuunkaan riitä, me tarvitsemme tuntuvampia korotuksia. Mutta tämä on hyvä alku, ja toivoisin kyllä, että hallitus tekisi töitä sen eteen, että selvittäisi myös sen, että korotus olisi mahdollinen jo ensimmäisestä lapsesta alkaen. — Kiitos.

16.50 Anu Vehviläinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Juvonen puheenvuorossa oli monia hyviä elementtejä. Sen verran ehkä täsmennän, kun saimme sinne sosiaali- ja terveystieteiden keskeiseen, jossa molemmat olemme, myös sosiaali- ja terveysministeriöstä selvityksen, mitä maksaisivat nämä laajennukset tämän lapsilisän osalta, että jos laitettaisiin 10 euron lisäys heti ensimmäisestä lapsesta lähtien, niin se tekisi 65 miljoonaa euroa lisää, ja sitten jos laitettaisiin 10 euron korotus kaikista lapsista, jotka saavat lapsilisää, lähes miljoona lasta, niin se olisi 120 miljoonaa euroa lisää. Haluankin kysyä edustaja Juvonelta: onko teillä teidän vaihtoehtobudjetissanne tämä esitetty 65 miljoonaa euroa tähän esitykseen 10 euron korotuksesta ensimmäisestä lapsesta lähtien?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Juvonen. Sen jälkeen puhujalistaan.

16.50 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos valtiokunnan puheenjohtajalle hyvästä kysymyksestä. Perussuomalaiset esittävät, että selvitetään toimia, jotta voidaan tehdä korotus jo ensimmäisestä lapsesta lähtien. Me ymmärrämme toki sen, että 10 euron korotus on paljon ja se on rajattu tällä hetkellä siihen kolmanteen ja neljanteen lapseen ja että tällaisia korotuksia ei varmasti ole heti mahdollista tehdä. Se on iso korotus, totta kai, mutta se signaali ja se yhdenvertaistaminen lapsiperheiden välillä on tärkeä. Eli kyllä me perussuomalaiset näemme, että yhteiskunnassa on tehtävä toimia sen eteen, että ihmiset uskaltavat tehdä lapsia ja lapsiperheet pärjäävät, ja se signaali, mikä annetaan tällä hallituksen esityksellä, että tuetaan vain kolmansia ja neljänsiä lasten lapsiperheitä ja siitä eteenpäin, on meidän mielestämme sellainen, että siihen tulee kiinnittää huomiota. Ja kun täällä puhutaan erityisesti siitä, että syntyvyys laskee, niin näkisimme, että on tärkeää, että sen eteen myös toimitaan, ja se on tämä signaali, jonka haluamme antaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja puhujalistaan.

16.52 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Lapsilisät ovat perheille erittäin tärkeitä asioita, erittäin merkittäviä. Tästä varmasti olemme me kaikki sosiaali- ja terveystieteiden keskeisessä täysin yhtä mieltä.

Perussuomalaiset pitävät tärkeinä kaikkia lapsiperheitä, ja katsomme, että olisi hyvä, jos korotettaisiin ensimmäisen lapsen lapsilisää. Nythän hallitus esittää, että korotetaan neljännestä lapsesta alkaen lapsilisää. Jos se korotus tehtäisiin jo ensimmäisestä, se koskisi kaikkia lapsiperheitä. Se olisi tasapuolisempi ja koskettäisi kaikkia lapsiperheitä. On merkittävää tukea perheitä, turvata perheiden toimeentuloa. Olisi siis perusteltua, että selvittäisim-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

me, miten korottaminen olisi mahdollista kaikille lapsiperheille. Tästä on jätetty vastalause, johon myös kokoomus on yhtynyt.

Kannatan edustaja Juvosen tekemää vastalauseita, pykälämuutosesitystä ja lausumaehdotusta.

16.53 Noora Koponen vihr: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi sairausvakuutuslakia, työttömyysturvalakia, lapsilisälakia, elatustukilakia ja toimeentulotuesta annettua lakia.

Sairausvakuutuslain mukaisia vähimmäismääräisiä päivärahaetuuksia korotettaisiin. Korotus koskisi vähimmäismääräisenä maksettavaa sairaus- ja vanhempainpäivärahaa sekä erityishoitorahaa. Korotus koskisi myös vähimmäismääräistä kuntoutusrahaa. Myös työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan määrää korotettaisiin, mikä koskee myös peruspäivärahan kanssa samansuuruisista työmarkkinatukea. Lapsiperheiden aseman parantamiseksi, kuten tässä useassa keskustelussa jo kävi ilmi, esitetään korotettavaksi monilapsisten perheiden lapsilisiä neljännessä lapsesta alkaen. Myös lapsilisän yksinhuoltajakorotusta ja elatustukea korotettaisiin. Toimeentulotuesta annettua lakia muutettaisiin niin, että lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen 10 euron suuruisesta korotuksesta hyötyisivät myös toimeentulotukea saavat perheet.

Arvoisa puhemies! Yksi yhteiskunnan tärkeimmistä tehtävistä on huolehtia lapsista ja nuorista mutta myös heikoimmassa asemassa olevista. Näillä muutoksilla tukea ja huolenpitoa saataisiin kohdennettua sitä eniten tarvitseville perheille sekä pyritään vähentämään eriarvoisuutta. Näin voidaan kohdentaa toimia myös köyhyys- ja syrjäytymisriskin torjumiseen.

16.55 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Hallituksen lakiesityksessä ehdotetaan useisiin eri etuuslakeihin muutoksia, joilla pyritään vähentämään eriarvoisuutta, parantamaan lapsiperheiden, erityisesti yksinhuoltajaperheiden ja monilapsisten perheiden, toimeentuloa. Nämä ovat kannatettavia asioita.

Hallituksen esityksessä sairausvakuutuslain mukaisia vähimmäispäivärahoja eli sairauspäivärahaa, vanhempainrahaa ja erityishoitorahaa korotettaisiin 20 eurolla kuukaudessa, ja korotus koskisi myös vähimmäismääräistä kuntoutusrahaa ja myös työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa, ja työmarkkinatukea ehdotetaan korotettavaksi 20 eurolla kuukaudessa.

On huomattavaa, että hallituksen esityksen mukaan työttömyysturvan peruspäivärahan ja sen myötä ansiopäivärahan korotuksella voi olla negatiivisia työllisyysvaikutuksia, ja sen takia tilannetta onkin tarpeen seurata jatkossa. Korotukset ovat kuitenkin sen verran pieniä, että voisi olettaa, ettei niillä mitään merkittäviä vaikutuksia olisi. Päivärahaetuuksien korotukset voivat kuitenkin vähentää viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta.

Lapsiperheitä koskevat muutokset ovat tervetulleita. Esityksessä lapsilisän yksinhuoltajakorotusta nostetaan 10 eurolla. Se ei ole paljon, mutta yksinhuoltajille pienikin on tarpeen, ja yksinhuoltajat ovat kuitenkin selkeässä riskissä köyhyyden suhteen ja myöskin lasten syrjäytymisen suhteen. Elatustukea nostetaan 7 eurolla kuukaudessa ja lisäksi monilapsisten perheiden lapsilisiä 10 eurolla kuukaudessa.

Nythän hallituksen esityksen perusteluissa jo mainitaan, että yksinhuoltajaperheet, monilapsiset perheet sekä pienten, alle 3-vuotiaiden, lasten perheet kohtaavat toimeentulovaikeuksia muita useammin. Hallitus on päättänyt kohdentaa lapsilisän korotuksen vasta nel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

jännestä lapsesta alkaen, ja kokoomus olisi kuitenkin sitä mieltä, että kannattaisi kohdentaa jo ensimmäiselle lapselle, koska ensimmäisen lapsen kohdalla hankinnat ovat usein suurimmat ja myöskin menot sitä kautta suurimmat, ja saataisiin samalla signaali, että lapsia me haluamme, meidän yhteiskuntaamme lapset ovat tervetulleita, ja voitaisiin tukea niitä nuoria perheitä. Täällähän nimenomaan mainittiin, että alle 3-vuotiaiden lasten perheet ovat selkeässä riskiryhmässä.

Lapsilisät ovat myöskin jääneet jälkeen, eli tulonsiirtojen reaaliarvo on heikentynyt 1990-luvulta lähtien, ja lapsilisien reaalitaso on noin 30 prosenttia pienempi kuin 1990-luvulla. Ja kun tiedetään esimerkiksi pääkaupunkiseudulla asumiskulujen nousu ja yleisen hintatason nousu ja erilaiset harrastusmaksut, niin lapsilisät ovat jääneet jälkeen ja lapsiperheiden tilanne on tullut haasteellisemmaksi. Ja sen takia tässä, vaikka kysymys on suhteellisen pienestä korotuksesta, yhdymme perussuomalaisten esittämään vastalauseeseen, että lapsilisä neljännestä lapsesta kohdistettaisiin kuitenkin jo ensimmäiseen lapseen. Silloinhan se kohdistuu myös niille perheille, joilla on useampi lapsi. Me haluaisimme kannustaa kuitenkin lasten hankintaan ja huomioida myöskin sen, että ne tarpeet tulevat ensimmäisestä lapsesta lähtien, on kuitenkin hankittava erilaiset tarvikkeet ja muut. Kysymys on tietenkin rahasta, mutta kysymys on myös arvoista: kuinka paljon olemme valmiita lapsiin panostamaan ja lapsiperheiden palveluihin. Syntyvyyttä ei saada nousuun, elleimme me oikeasti näytä myöskin konkreettisesti, millä tavalla lapset ovat tänne tervetulleita. Raha ei sitä tietenkään ratkaise, mutta se on tärkeä tuki ja myöskin apu silloin, kun lapsia saadaan. Tiedämme kuitenkin, että lapsi tuo mukanaan myöskin menoja rakkauden lisäksi.

17.01 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Ensin asiasta, johon viittasin jo tuossa esittelypuheenvuorossa: myös tässä hallituksen esityksessä nostetaan työttömän perusturva eli työmarkkinatukea ja sitten työttömän peruspäivärahaa 20 eurolla kuukaudessa. Todellakin on niin, että kun me teemme perusturvaan korotuksen, niin se samalla juridisesta kytköksestä johtuen nostaa myös ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan tasoja. Ja kuten toin esille, 80 prosentilla ansiosidonnaisen saajista tämä korotus on 11 euroa kuukaudessa, mutta 20 prosentilla se on 33 euroa ja risat kuukaudessa. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL kiinnitti omassa lausunnossaan valiokunnassa huomiota tähän kytkökseen ja sanoi, että perusturvan laajojen tasokorotusten tekeminen on osittain myös tästä syystä hankalaa, koska se heti nostaa myös ansiosidonnaisen osuutta. Itse ajattelisin, että tätä asiaa olisi hyvä tarkastella siellä sosiaaliturvan uudistamisen parlamentaarisessa työryhmässä. En ajattele, että se kytkös pitäisi kokonaan poistaa. Ymmärrän, että on niin, että työntekijä, joka kuuluu johonkin kassaan, aina omalta osaltaan on maksamassa vakuutusmaksuja, mutta tämä ero, mikä tässä tulee, on aika iso.

Arvoisa puhemies! Itse asiassa tulin tänne korokkeelle puhumaan lapsilisän nostosta. On juuri niin, kuten täällä on jo useampaan kertaan todettu, että tämä lapsilisän 10 euron korotus koskee nimenomaan monilapsisia perheitä neljännestä lapsesta alkaen ja sitten myös yksinhuoltajavanhempaa — eli tämä on kyllä perusteltua sosiaali- ja terveysten näkökulmasta siinä mielessä, että kaikista heikoimmassa asemassa ovat monilapsiset perheet ja yksinhuoltajaperheet. Itse jaan tämän näkemyksen, että jos rahaa rajataan, niin sitä kohdennetaan sinne, missä sille on eniten tarvetta.

Mutta toistan todellakin sen, mitä tässä debatissakin jo tuli esille: jos olisimme tehneet tämän 10 euron lisäyksen heti ensimmäisestä lapsesta maksettavaan lapsilisään, niin se olisi merkinnyt 65 miljoonaa euroa lisää kustannuksia, ja jos olisi tehty korotus jokaiseen lap-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

silisään, niin se olisi 120 miljoonaa euroa. Puhutaan jo aika isoista summista. Siksi haluan kokoomuksenkin osalta kysyä, kun yhdytte tähän perussuomalaisten vastalauseeseen, onko teidän vaihtoehtobudjetissanne varattu rahoitus näihin laajennuksiin lapsilisän osalta.

Mutta sitten, arvoisa puhemies, itse ajattelen samalla tavalla, että lapsilisäjärjestelmän kehittäminen kokonaisuudessaan on kyllä tarpeellista, joten siinä jaan opposition huolen. Meidän pitäisi löytää keinoja, joilla kehitetään tätä koko itse järjestelmää ja myös rahoitusta: mistä niitä kestäviä keinoja kaiken kaikkiaan löytyisi. Itse olen ajatellut seuraavaa, josta nyt teen tavallaan niin kuin esityksen harkittavaksi, kun nyt on tosiasia, että meillä syntyvyys on pienentynyt ja paljon vähemmän syntyy lapsia. Jos katsotaan ihan viimeisiä vuosia, vuodesta 2017 vuoteen 2018, lapsia syntyi 2 700 vähemmän. Tämän vuoden ennuste myös on, että lapsia syntyy vähän yli 2 000 vähemmän kuin edellisellä vuonna. Itse ajattelen, että voisi olla hyvä yhteinen näkemys, että me käyttäisimme täältä lapsilisämomentilta — jossa on tällä hetkellä 1,37 miljardia euroa lapsilisiin varattua rahaa — tätä niin sanottua ikäluokkien pienentymisestä johtuvaa rahoitusta lapsilisäjärjestelmän kehittämiseen kokonaisuudessaan. Itse asiassa meillä on täällä tällä hetkellä käsittelyssä valtion neljäs lisätalousarvio. Siellä on esitys, jossa tältä momentilta vähennetään 13 miljoonaa euroa — varmasti juuri siitä syystä, että lapsilisän tarve on tälle vuodelle ennakoitua vähemmän. Minun logiikkani kulkee niin, että jos me pystymme vähentämään, niin me pystyisimme samalla tavalla sieltä myös lisäämään rahoitusta lyhentämättömänä itse lapsilisäjärjestelmään.

Katsoin vähän tämmöisenä sormiharjoitteluna, mitä tämä voisi tarkoittaa. Täsmällisesti ottaen lapsilisä on se noin 95 euroa ensimmäisestä lapsesta ja sitten aina suurin piirtein sinne 170 euroon asti, mitä se koko välitys on. Jos laskettaisiin vaikka niin, että lapsilisä on 100 euroa kuukaudessa ja jos syntyisi 3 000 lasta vähemmän, se tarkoittaisi 3,6 miljoonaa euroa vuositasolla. Kun lapsilisää maksetaan siihen saakka, kun lapsi täyttää 17 vuotta, niin voisi arvioida, että koko lapsilisäkaaren aikana säästö olisi kaiken kaikkiaan tämän 3 000 vähenemän osalta noin 60 miljoonaa euroa. Eli puhutaan aika merkittävistä summista kaiken kaikkiaan. Itse asiassa tilastot, Kelan tilastotkin, kertovat, että meillä viime vuonna maksettiin lapsilisää ensimmäistä kertaa alle miljoonasta lapsesta. Tämä on ensimmäinen kerta, kun Suomessa menttiin alle miljoonan tässä lapsilisäasiassa. Toisaalta tilastot kertovat myös sen, että eniten lapsilisää maksetaan yhden lapsen perheisiin, koskaan aikaisemmin ei ole ollut niin paljon yhden lapsen perheitä lapsilisän saajina.

Täällä meidän mietinnössämme tuli esille, että lapsilisien reaalityaso on nyt noin 30 prosenttia pienempi kuin 1990-luvulla. Tämä herättää väistämättä kysymyksen lapsilisän indeksidonnaisuudesta, mitä varmaan moni muukin ajattelee. Itse ajattelen sillä tavalla, että jos me lähdemme yhdessä kehittämään tätä lapsilisäjärjestelmää paremmin lapsiperheitä tukevaksi, niin tämä indeksikysymys tulisi tässä kohtaa yhdessä myös arvioida. [Kimmo Kiljunen: Mutta ei taitettua indeksiä sinne!]

17.08 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Syntyvyyden lasku ja lapsiperheköyhyys ovat asioita, joista pitää olla huolissaan. Kaikki lapsiperheet ovat tärkeitä, ja tästä syystä olisi tärkeää tukea perheitä paremmin jo ensimmäisestä lapsesta lähtien, ja juuri siihen pitäisi lisätä yhteiskunnan tukea. Meidän tulee antaa sellainen signaali, että yhteiskunta kannustaa perheen perustamiseen ja turvaa kaikkien lapsiperheiden toimeentulon. Perussuomalaiset haluaisivat kannustimena korottaa jo ensimmäisen lapsen lapsilisää tuntuvasti nykyisestä. Hallituksen lapsilisään varaama 6 miljoonaa euroa ei riitä kunnolliseen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

vaikuttavuuteen. Mitäpä jos hallitus peruisi puoluetukien täysin turhan 6 miljoonan korotuksen ja siirtäisi sen vaikkapa juuri lapsilisiin? Näin rahat käytettäisiin järkevästi. Eli tässä oli yksi malli, mistä voi sitä rahaa jo ottaa. — Kiitos.

17.10 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Eduskunta keskustelee tällä viikolla lapsiystävällisen Suomen rakentamisesta, ja tämä hallituksen esitys on jo pieni vastaus siihen.

Keskustan tavoitteena on, että erityisesti lapsiperheköyhyyttä saadaan vähennettyä. Tehtävät etuuskorotukset kohdistuvat pääosin heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin. On toki syytä muistaa, että vähimmäistasoisia päivärahoja nostettiin viime vaalikaudella ja nekin vaikuttivat osaltaan perheiden tilanteisiin, mutta aivan kuten edustaja Laiho täällä sanoi, lapsi tuo mukanaan niin rakkautta kuin menoja. Eri puolilla Suomea asuu monta yksinhuoltajaperhettä ja monilapsista perhettä köyhyysrajan alapuolella, ja lapsilisien reaaliarvo on laskenut 30 prosenttia 90-luvulta. Tässä esityksessä korotetaan siis monilapsisten perheitten lapsilisiä ja yksinhuoltajakorotusta. Nämä korotukset sovittiin hallitusneuvotteiluissa kohdistettavan nimenomaan näihin perheisiin, koska tutkimusten mukaan köyhyysriski on näissä perheissä suurin, eli jaettavissa oleva raha kohdistettiin sinne, missä sitä eniten tarvittiin.

Olen samaa mieltä täällä monen edustajan kanssa siitä, että pitemmällä juoksulla on hyvä tarkastella lapsilisäjärjestelmää kokonaisuutena ja korottaa laajemmin ja kattavammin kaikkien lapsien lapsilisiä. Lapsilisiä on kaikkein tehokkain tapa tukea lapsiperheitä taloudellisesti, ja siksi juuri se on se oikea väline. Edustaja Vehviläinen nosti hienon ehdotuksen siitä, että lasten vähetessä säästyvä summa käytettäisiin nimenomaan lapsilisäjärjestelmän kehittämiseen, ja kannatan tätä ehdotusta lämpimästi.

Toki voimme tukea lapsiperheitä monella tavalla. Tarvitaan myös konkreettista apua koteihin ja joustoja työelämään. On tärkeää, että teemme kaikkemme, että lapsiperheet — kaikenlaiset lapsiperheet — voivat hyvin.

17.13 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! On totta kai aina kannatettavaa, kun lapsiperheiden etuuksia korotetaan. Se on lähtökohtaisesti selvää. Tällä nykyisellä syntyvyydellä Suomessa me tarvitsemme ne kaikki lapset, suomivauvat, jotka tänne voidaan saada. Jos kysymys on se, onko 65 tai 120 miljoonaa iso vai pieni raha tämän tavoitteen edistämiseen, niin jos sellaisella rahalla tämän maan syntyvyysongelmat saataisiin ratkaistua, niin olisi kannattanut panostaa siihen jo viime vuonna.

Kannatan lämpimästi edustaja Juvosen tekemiä muutosehdotuksia, joissa keskeinen sisältö on se, että rahaa panostettaisiin erityisesti ensimmäisen lapsen hankkimisen tukemiseen, koska yleensä suurin kynnys perheen perustamiseen on sen ensimmäisen lapsen hankinta. Se on se kohta, johon yhteiskunnan pitäisi kehittää jonkinlainen sisäänheittotuote, tarjous, josta ei voi kieltäytyä.

Vakavastikin puhuen perheen perustaminen on iso päätös ja monen asian summa. Siinä on yhdistettävä olosuhteita sekä asennetta. Yhteiskunta voi auttaa omalta osaltaan molemmissa, rahalla ehkä konkreettisemmin, mutta työllisyys ja asumisen, elämisen ja liikkumisen hinta tietysti sen taloudellisen tilanteen kokonaisuudessaan lopulta ratkaisevat. Asenteesta kuitenkin kaikki lopulta lähtee. Meidän pitäisi torjua itsekkyyttä ja ilmastoahdistus. Tästä aiheesta varmaan keskustellaan lisää keskustelussa perheystävällisestä Suomesta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

17.14 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Lapsiperheiden taloudellinen toimeentulo on erittäin tärkeää, ja erityisen tärkeää se on näissä nykyisissä ennätysalhaisen syntyvyyden oloissa. Tämä käsittelyssä oleva hallituksen esitys lapsilisien tasokorotuksiksi on hyvä toimenpide, mutta valitettavasti tämä esitys kohdistuisi siis vain vähintään nelilapsisiin perheisiin.

Perussuomalaiset pitävät olennaisen tärkeänä asiana, että lapsilisien korotukset kohdistuisivat kaikkiin perheisiin, siis myös yksi-, kaksi- ja kolmilapsisiin perheisiin. Tästä syystä edustajamme valiokunnassa ovatkin tehneet tämän muutosehdotuksen. Se ei kuitenkaan saanut valiokunnassa taakseen riittävää tukea, mutta toivottavasti lähestyvässä täysistuntoäänestyksessä se saa taakseen enemmistön.

Arvoisa puhemies! Lapsiperheiden taloustilannetta parantaakseen hallituksen tulisi ottaa toimenpidelistalleen myös vuosina 2015—2017 voimassa olleen tuloverotuksen lapsivähennyksen palauttaminen. Sipilän hallitus kuitenkin päätti syksyllä 2017 poistaa tämän hyvin toimineen verovähennyksen perussuomalaisten tuolloin tekemästä vastaesityksestä huolimatta.

Me olemme esittäneet johdonmukaisesti tämänkin jälkeen vaihtoehtobudjeteissamme, että eduskunta palauttaisi lakiin tuloverotuksen lapsivähennyksen. Se toisi merkittävää verohyötyä kaikille tietyn tulorajan alle jääville lapsiperheille. Parhaimmillaan nettohyöty voisi olla vuodessa jopa 400 euroa pieni- tai keskituloiselle perheelle. Tämä lapsivähennyksen palauttaminen kuuluu myös tänä vuonna meidän vaihtoehtobudjettiimme.

17.16 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Vehviläinen käytti hetki sitten erinomaisen puheenvuoron, ja itselläni on hieman samoja asioita tässä, mutta näin tärkeässä asiassa se ei varmasti ole pahitteeksi.

Se, että suullisessa puheenvuorossa esittelee lukuja, ei tietenkään ole koskaan helppoa kuuntelijoille, mutta haluan nyt todeta seuraavaa: Vuonna 2017 Kansaneläkelaitoksen vuosikirjan mukaan Suomessa maksettiin lapsilisiä 1,366 miljardia, siis 1 366 miljoonaa euroa. Keskimäärin lasta kohti se oli 112,85 euroa, ja reaaliarvo vuonna 2000 vastaavasti oli 136,58 euroa, joten alennusta vuodesta 2000 on ollut 17,4 prosenttia. Täällä on tuotu esille myös pidemmän aikavälin 30 prosentin alentuminen. Vuonna 2017 lapsilisiin oikeutettavia lapsia oli 1 003 635, ja kuten edustaja Vehviläinen totesi, viime vuoden tilastot kertovat, että ollaan menty ensimmäisen kerran nyt alle miljoonan. Näistä lapsista 166 000 eli 16,6 prosenttia oli yhden vanhemman perheissä. Kaikista lapsiperheistä 43,5 prosenttia oli yhden lapsen perheitä, 38,7 prosenttia kahden lapsen perheitä, 12,9 prosenttia kolmen lapsen perheitä, ja neljä lasta tai enemmän oli 5 prosentissa kaikista perheistä.

Nyt kun puhumme lapsilisistä, me kaikki ymmärrämme, että jos meillä on käytettävissä 6 miljoonaa tai jos kymmenenkin miljoonaa olisi, niin se on summa, jonka kohdentamista täytyy miettiä tarkoin. Minun mielestäni silloin ei ole oikein kohdentaa sitä kaikille, koska se tuottaa alle yhden euron per lapsi kuukaudessa lapsilisään. Sen takia tässä hallituksen esityksessä se on kohdennettu nyt eri tavalla, mikä täällä on tuotu moneen kertaan esille.

Minun mielestäni sitä todellista keskustelua pitää sitten ryhtyä käymään siitä, niin kuin täällä on tuotu esille, onko meillä käytettävissä 65 miljoonaa euroa, onko meillä käytössä 120 miljoonaa vai onko meillä käytössä 200 miljoonaa euroa, mikä tarkoittaisi sitä, että lapsilisien reaaliarvo nousisi sille tasolle, mikä se on aikanaan ollut. Nämä ovat niitä todellisia isoja kysymyksiä, ja itse enteilen, että muutamien vuosien kuluttua Suomessa — täy-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

sin siitä riippumatta, minkälainen koostumus hallituksella kulloinkin on — me joudumme tämän vähenevän syntyvyyden oloissa myös tällaisen keskustelun käymään.

17.19 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaisten mielestä lapsiperheitä voi tukea verotuksellisin keinoin. Kuten edustaja Savio tuossa jo kertoi ja edustaja Mäkelä myös, perussuomalaisilla on ollut jo useammassa vaihtoehtobudjetissa sisällä tämä ansiotuloverotuksen lapsivähennyksen palauttaminen, ja sitä tulemme esittämään myös tässä tulevassa vaihtoehtobudjetissamme. Elikkä perussuomalaiset katsovat, että lapsivähennys tulisi palauttaa ansiotuloverotukseen. Siinä olisi yksi keino, millä lapsiperheitä voisi tukea.

On muistettava se, että tasavero on kaikille samanlainen, on sitten lapsiperheen äiti tai isä tai eläkeläinen, ikääntynyt. Ruoka, asuminen, liikkuminen ja lämmitys maksavat kaikille yhtä paljon. Hintojen korotukset ja verojen korotukset osuvat kyllä kipeästi niihin pienituloisiin ihmisiin, ja monesti he ovat juurikin lapsiperheitä, he ovat yksinhuoltajaperheitä, he ovat ikääntyneitä.

Me perussuomalaiset kannatamme yksinhuoltajille tehtyjä korotuksia, elikkä me emme esitä niihin mitään muutoksia tässä meidän vastalauseessamme. Haluamme vain antaa sen signaalin, että jokainen syntyvä lapsi on tärkeä ja jokaista lapsiperhettä tulisi tukea. Olimme nähneet mieluummin, että tuki annetaan yhdenvertaisesti, reiluuden nimessä jo ensimmäisestä lapsesta eteenpäin. Silloin se olisi signaali siitä, että haluamme tukea kaikkia lapsiperheitä.

Olemme tänään puhuneet paljon sosiaali- ja terveysvaliokuntaan tulevista asioista, ja sitten tässä on näitä meidän mietintöjämme. On kyllä niin, että samassa veneessä olemme ja joudumme pohtimaan keinoja, millä tavalla lapsiperheköyhyyttä vähennetään, millä tavalla perheitä tuetaan arjessa jaksamisessa, että isä voi olla lasten kanssa, äiti voi mennä työelämään, lapsilla on hyvä varhaiskasvatus ja maksut ovat kohtuulliset. Kyllä näiden toimien eteen joudumme täällä tekemään vielä monta monituista vuotta töitä.

17.21 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Useissa puheenvuoroissa täällä on viitattu siihen, että syntyvyyden aleneminen johtaa siihen, että lasten suhteellinen määrä suomalaisessa yhteiskunnassa laskee, ja tässä annettiin lukujakin, että lapsilisienkin määrä pienee jo alle miljoonan, alle miljoona lasta saa siis lapsilisiä suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä on siis fakta tämä syntyvyyden kautta tapahtuva luonnollisen väestönkasvun lasku.

Minusta sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtaja Vehviläinen teki tässä hyvinkin innovatiivisen aloitteen. Hän on pohdiskellut asiaa, ja kun on ilmiselvää, että lasten lukumäärän väheneminen tuo säästöä lapsilisissäkin, niin eikö olisi järkevintä, että se ikään kuin sen lapsilisjärjestelmän sisällä käytettäisiin, jolloin me pääsisimme nostamaan niitä lapsilisiä, olletikin ja erityisesti kun tilanne on se, että lapsilisien reaaliarvo on laskenut sitten 90-luvun, viimeisen 25 vuoden aikana kolmasosalla, mikä on tietysti merkittävä heikkenys tässä suhteessa? Sen takia lapsilisiin pitäisi satsata ja panostaa.

Tässä oli minullekin jonkinlainen uutinen. Olin kuvitellut, että lapsilisissä on olemassa indeksijärjestelmä ihan aidolla tavalla, saman tyyppinen kuin kansaneläkkeissä eli kuluttajahintaindeksiin sidottu indeksi, mutta olen ymmärtänyt, että se onkin poistettu tässä. Sinä aikana kun minä itse olen ollut kahdeksan vuotta poissa täältä eduskunnasta, niin tämä järjestelmä on tästä hävinnyt. Kannatan siinäkin ainakin sosiaali- ja terveysvaliokunnan puheenjohtajan ajatusta, että kannattaisi harkita tämän indeksin palauttamista, jolloin sitten

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

lapsilisien taso säilyisi edes kuluttajahintojen nousun verran, ja kannattaisi tuoda sitten nämä tasokorotukset tarpeita huomioiden, ehkä painottaenkin tiettyjä perherakenteita, vahvemmin esille.

Mutta se, että suomalaisessa yhteiskunnassa on nostettu niin suuri häly ja huoli — ehkä huoli-sana on väärä tässä, mutta häly — ylipäätään tästä syntyvyyden laskusta, on sikäli tarpeetonta, että me puhumme väistämättömästä ilmiöstä. Tämä on ihan täysin luonnonmukainen ilmiö, että hyvinvoinnin noustessa väistämättä hedelmällisyys laskee. Mehän tiedämme hyvin, että hedelmällisyys on sidoksissa kuolleisuuteen, ennen kaikkea lapsikuolleisuuteen, ja silloin kun päästään sellaisia rakenteita kehittämään yhteiskunnissa, joissa tämä lapsikuolleisuus vähenee, ylipäätään kuolleisuus muuttuu, niin se muuttuu väistämättömästi syntyvyyttä. Siinä on se räjähdysmäisen väestökasvun vaihe parin sukupolven ajan, 50 vuoden ajan, jolloin lapsikuolleisuus laskee mutta syntyvyys säilyy edelleenkin korkeana. Tätä väestöräjähdystä parhaillaan Afrikka elää, ja Suomi eli lähes sata vuotta sitten saman tyyppistä tilannetta. Eli demografisella analyysillä globaalisti me näemme, että tämä on väistämätön ilmiö kaikissa hyvinvointi-... [Anna Kontula: Paitsi Suomessa ei ole hyvinvointi noussut!] — Te voitte, edustaja Kontula, käyttää oman puheenvuoronne jossain välissä. — [Puhemies koputtaa] Joka tapauksessa tämä on hyvinvointiyhteiskuntien ilmiö, että syntyvyys laskee, ja siihen meidän täytyy vain sopeutua kaikkien järjestelmien osalta. En avaa tätä keskustelua eläkejärjestelmän osalta, josta paljon on puhuttu. Kaikkien järjestelmien osalta tähän joudutaan palaamaan, ja se on fakta.

17.25 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen tavoitteenahan on vähentää eriarvoisuutta, painottaa ensisijaisia etuuksia ja parantaa lapsiperheiden, erityisesti yksinhuoltajaperheiden ja monilapsisten perheiden, toimeentuloa.

Tässä lakiesityksessä on kysymys suunnanmuutoksesta, sillä nyt hallitus puuttuu määrätietoisesti köyhyys- ja syrjäytymisriskiin. Tämän hallituksen tavoitteena on huolehtia kaikkien suomalaisten elintason kehityksestä ja tasaisemmasta tulonjaosta. Sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden kannalta on tarkoituksenmukaista siirtää painopistettä viimeisijaisesta toimeentulotuesta ensisijaisiin etuuksiin. Tosin on itsestään selvää, ettei tämä lakiesitys suinkaan riitä köyhyyden poistamiseen. Ei sillä edes riittävästi vähennetä sitä köyhyyttä, ja sen takia tehokkaita ja vaikuttavia toimenpiteitä on edelleen jatkettava. Mutta nyt ollaan käännetty kelkkaa sinne oikeaan suuntaan menemään.

Kyllä minäkin olen erityisen huolissani lapsiperheköyhyydestä, koska se on kasvanut ongelmaksi yhteiskunnassa. Arvioidaan, että tällä hetkellä yli 11 prosenttia kaikista lapsista elää köyhissä perheissä. Kuten täällä on esimerkiksi valiokunnan puheenjohtaja Vehviläisen suullakin tullut todettua, niin kaikkien lapsiperheiden tulonsiirtojen reaaliarvohan on heikentynyt 1990-luvulta lähtien ja lapsilisien reaaliarvo on noin 30 prosenttia pienempi kuin 1990-luvulla. Sekin on tullut esille, että nimenomaan lapsilisien indeksisuojaan puuttumisen vuoksi lapsilisien taso on jäänyt jälkeen kustannustason kehityksestä.

Kuten sanoin, on välttämätöntä jatkaa toimia pienituloisten lapsiperheiden toimeentulon parantamiseksi ja lapsiperheiden köyhyyden vähentämiseksi, sillä monista tutkimuksista tiedämme, että lapsena koettu köyhyys heijastuu kielteisesti usein sinne aikuisikään saakka.

17.27 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Täällä oli monilla keskustelua näistä lapsilisisistä ja monilapsisista perheistä, että mieluummin olisivat laittaneet sen lapsilisen korotuksen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

monilapsisten perheiden sijaan jo ensimmäiselle lapselle. Sen takia olemme yhtyneet tähän perussuomalaisen tekemään vastalauseeseen. Monilapsisilla perheillä on varmasti myöskin tarvetta lapsilisälle, mutta heidän tilanteensa ovat hyvin moninaiset, ja suoraan ei voida vetää myöskään johtopäätöstä, että heidän tilanteensa tai ongelmat perheessä johtuvat lapsilisän vähyydestä. Siinä on aika monta tekijää, jotka siihen vaikuttavat. Sen sijaan tiedetään, että jo ensimmäisestä lapsesta alkaen tarvitaan niitä varoja tarvikkeiden hankkimiseen.

Mutta otan tosi ilolla vastaan puheenjohtaja Vehviläisen ehdotuksen siitä, että pienenevien syntyvyyslukujen perusteella voitaisiin tarkastella lapsille kohdennettavia muita etuisuuksia tai tätä indeksisidonnaisuutta, koska todellakin lapsilisät ovat jääneet merkittävästi jälkeen ja niihin ei ole tehty mitään merkittäviä korotuksia. Sen takia tämä asia toivottavasti etenee ja päästään tarkastelemaan lapsilisiä vielä tällä hallituskaudella.

17.29 Joonas Könttä kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä keskustelussa olen ensinnäkin nauttinut tästä monipuolisesta ja hyvästä, rakentavasta otteesta niin oppositio- kuin hallituspuolueidenkin osalta ja tunnistanut ehkä ne kaksi suurta linjaa: ensinnäkin lapsiperheköyhyyden ja toisaalta huolen tästä isänmaamme väestörakenteesta ja tulevasta kehityksestä.

Täytyy minunkin yhtyä näihin keuhuihin, joita puheenjohtaja, edustaja Vehviläinen on täällä saanut tälle ajatukselleen, että ajattelisimme niin, että kun esimerkiksi nyt tässä lisätalousarviossa ”säästimme” 13 miljoonaa euroa, niin tämä ikään kuin käyttämätön vara laskettaisiin jopa niille 17 vuodelle, kun lapset tukea saavat. Minusta tämä ajatus on kerta kaikkiaan nerokas, ja ehkä voisimme jopa jalostaa sitä siten, että vuosi 20 olisi niin sanottu nollavuosi, josta lähtisimme miettimään näitä niin sanottuja säästöjä, jotka sitten voitaisiin kohdentaa, ei ehkä kaikille lapsiperheille vaan eniten tukea tarvitseville, jotta siitä olisi suurin hyöty, koska kuitenkin on näin, että jos puhutaan vain muutamista miljoonista tai hieman yli toisesta kymmenestä miljoonasta, niin silloin kun sen jakaa kaikille, niin se hyöty ei välttämättä niin suuri ole — olkoonkin, että kaikki lisäpanostukset lapsiperheille ja heidän toimeentulolleen ovat erittäin, erittäin tervetulleita.

No, sitten se toinen iso kysymys, mitä meidän tulee täällä pohtia jo nyt, ei pelkästään tulevaisuudessa, niin kuin edustaja Lindén sanoi, on tämä isänmaan väestökehitys, joka on, kuten nyt on nähty tilastojen perusteella, aika hälyttävä. Meillä on tulevaisuudessa maakuntakeskuksia, jotka kasvavat, ja vuonna 2040 ennusteiden mukaan vain pääkaupunki, joka kasvaa — siis vain pääkaupunki, joka kasvaa. Tämä kehitys ei varmasti ole koko Suomen edun mukainen eikä tämän rakkaan isänmaan edun mukainen. Tässä meidän tulisi pohtia erilaisia keinoja, miten me saamme tuettua lapsiperheitä, miten me saamme tuettua sitä, että he, jotka haluavat perustaa perheen, sen pystyvät perustamaan, ja miten me saamme tällaisen lapsimyönteisen yhteiskunnan aikaan.

Meillä tulisi olla myös tulevaisuususkoa niille nuorille, joilla ei välttämättä ole vielä kumppania, tai jos on kumppani, niin ei ole välttämättä työpaikkoja, tai jos on kumppani ja työpaikat, niin ei välttämättä ole uskoa siihen, onko meillä nyt kaikki edellytykset siihen, että voimme lapsen hankkia. Tätä meidän pitää ennen kaikkea parantaa. Kysymys ei aina ole siitä, etteikö lasta haluaisi, vaan siitä, että koetaan, ettei tilanne ole riittävän vakaa, työpaikka tai työllisyystilanne ei ole vielä riittävä, jos on vaikka vuoden tai kahden määräaikaisuus tai vain toisella tulevalla vanhemmalla on työpaikka. Tämä on niin iso kokonaisuus, että täällä salissa pitää puhua ennen kaikkea tästä, kuinka me vastaamme tähän väes-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

töongelmaan tai -haasteeseen, jonka edustaja Kiljunenkin hyvin toi esiin. Toivon, että tästä käydään erillinen keskustelu.

17.32 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Halusin kanssa itse kommentoida tätä perussuomalaisen esitystä, missä kaikille lapsiperheille maksettaisiin 10 euroa jo ensimmäisestä lapsesta lähtien. Henkilökohtaisesti ehdottomasti kannattaisin tätä, ja uskon, että aika moni tässä salissa olisi tämän kannalla. Sitä en taas kannata, että se nykyinen määräraha, mikä tähän esitykseen on varattu, jaettaisiin kaikille lapsille, koska se laskelmien mukaan olisi noin 94 senttiä, jos en väärin muista, ja olen sitä mieltä, että siitä tulisi lähinnä pahaa mieltä. Mutta jos nyt sitten palataan tähän esitykseen, että 10 euroa maksettaisiin jo ensimmäisestä lapsesta lähtien, niin sittenhän meidän pitäisi miettiä sitä, mistä määrärahat tähän saataisiin. Tässä salissa kuulee valitettavan paljon sitä kritiikkiä hallitusta kohtaan, että hallitus nyt vain tuhlaa koko ajan ja käyttää liikaa rahaa, ja sitten välillä tulee esityksiä siihen suuntaan, että käytetäänkin liian vähän rahaa.

Tässä esityksessä on nyt minun mielestäni ansiokkaasti hallitus lähtenyt siitä, että juuri yksinhuoltajaperheet, monilapsiset perheet sekä pienten, alle 3-vuotiaiden, lasten perheet kohtaavat kaikista eniten toimeentulovaikeuksia, ja sen takia ollaan lähdetty tähän esitykseen nämä perheet edellä. Tässä on tullut siitä monia hyviä puheenvuoroja, ja ehdottomasti tätä työtä on jatkettava, ja itsekin innolla kannatan sitä valiokunnan puheenjohtaja Vehviläisen esitystä, että voitaisiin mahdollisesti nämä niin sanotusti säästetyt määrärahat siirtää näihin lapsilisien korotuksiin jatkossa. Meidän on kuitenkin huomioitava myös se, että — jos en nyt tässä nopeasti laskettuna ole saanut väärää käsitystä — tässä puhutaan nyt kymmenien miljoonien eurojen lisämäärärahasta, mikäli jo ensimmäiselle lapselle tämä 10 euroa maksetaan, ja siihen ei edes edustaja Kuposen ansiokas esitys tästä 6 miljoonasta eurosta vielä riitä. Siinä mielessä pitää huomioida nytten se, että hallitus on lähtenyt hyvin tässä liikenteeseen, ja muistetaan se, että työtä on jatkettava edelleenkin tämän tärkeän asian puolesta.

17.34 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! En kannata lapsivähennystä, koska lapsivähennys on sellainen tapa tukea lapsiperheitä taloudellisesti, jossa kaikkein köyhimmät lapsiperheet jäävät tuen ulkopuolelle, ja minusta on nurinkurista toteuttaa lapsiperheiden taloudellista tukea sillä tavoin, että ne, jotka tukea eniten tarvitsisivat, jäävät sitten sitä ilman. Jos lapsiperheitä haluttaisiin tukea verotuksellisin keinoin, niin sellainen voisi olla esimerkiksi joidenkin lapsiperhetuotteiden alennettu alv taikka verovapaus. Tällöin se lapsilisen tavoin osuisi kaikkiin lapsiperheisiin ja olisi tulonsiirto lapsettomilta kansalaisilta lapsiperheille. Mutta lapsivähennys sinällään on harvinaisen epätoimiva ja epäjäärkevä tapa tukea perheitä, jos tavoitteena on vähentää lapsiköyhyyttä. Meillähan perinteisesti lapsiperheitä on tuettu ensisijaisesti kattavan palvelujärjestelmän kautta ja universaalien lapsilisen kautta, ja nämä ovat molemmat loogisia ratkaisuja tilanteessa, jossa meillä on yhteisvastuu eläkkeistä: on loogista, järkevää ja oikeudenmukaista, että meillä on yhteisvastuu myös niistä tulevista eläkkeiden maksajista. Mutta jos tilanteessa, jossa muutenkin koko ajan kitistään siitä, että valtio kuluttaa liikaa, lähdettäisiin erikseen toteuttamaan yksinomaan hyvätuloisia lapsiperheitä tai veroja maksavia perheitä hyödyttäviä verouudistuksia, niin se ole missään tapauksessa sosiaalipoliittisesti järkevä ratkaisu.

Mitä tulee sitten tähän syntyvyyteen, niin ei ole olemassa näyttöä siitä, että rahan antaminen lapsiperheille saisi ihmiset tekemään enemmän lapsia. Päinvastoin on näyttöä siitä,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

että lapsia syntyy paljon olosuhteissa, joissa rahaa on hyvin vähän, ja tosiasiallisesti tällä hetkellä me emme tiedä, mistä Suomen nopeasti alenevat syntyvyyksiluvut tarkalleen ottaen johtuvat. Minun oma veikkaukseni siitä, mikä saattaisi tehot, on, että olisi sellaiset toimet, jotka tekevät yhteiskunnasta ylipäättään lapsimyönteisemmän, jolloinka lapsen saaminen ei sulkisi aikuista ulos siitä arjesta, jossa hän on aikaisemmin elänyt, ja siten se vähentäisi sitä kynnystä. Ja tietysti se keino syntyvyyden nostamiseen, minkä me varmasti tiedämme toimivaksi, on eläkkeiden poistaminen. Lopetetaan meidän eläkejärjestelmä, niin syntyvyys takuulla lähtee nopeasti nousuun, koska sellaisissa maissa, joissa vanhuudenturvaa ei ole, [Puhemies koputtaa] lapsia tehdään paljon.

17.37 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! On pakko tarttua heti tähän edelliseen puheenvuoroon. Se nyt on ainakin kaiketi selvää, että jos meillä täällä Suomessa esitellään sanomalehden kannessa punaisella ruksilla peitettyjä vauvoja, niin se ei ainakaan tuo tätä ilmapiiiriä yhtään lapsiperhemyönteisemmäksi. Ja sitten on hyvä huomioida, että myöskään verovähennykset eivät koskaan ole pelkästään hyvätuloisille vaan siellä on ihan tavallisia työssä käyviä, pienipalkkaisuakin ihmisiä.

Tähän väestöpyramidiin sen verran, että vuonna 2018 meillä on syntynyt 1,4 lasta per nainen. On kyllä tähän väestökehitykseen nähden erikoista, että tämä lapsilisä otetaan vasta neljännestä lapsesta. On hyvä tässä yhteydessä tuoda esiin, että esimerkiksi Virossa on vauvabuumi, kun on lähdetty tukemaan nimenomaan ensimmäisestä lapsesta lähtien, ja myöskin paljon parjattu Puola on kunnostautunut lapsiperhepolitiikkassansa erinomaisesti siten, että heillä on jopa korkeampi lapsilisä kuin meillä täällä Suomessa. Se on 120 euroa ensimmäisestä lapsesta lähtien, ja Maailmanpankin mukaan lapsiperheköyhyyttä on siellä saatu vähennettyä lähes 12 prosentista 3 prosenttiin.

Kyllä sillä merkitystä on, millä tavoin me tuemme täällä ja kannustamme myöskin siihen. Kun tänä päivänä nuoret työssä käyvät ihmiset tekevät usein pätkätyötä, osa-aikatyötä ja kokevat huolta omasta toimeentulostaan, niin tietyllä tapaa kyllä yhteiskunnalla on velvollisuus tässä kohtaa auttaa. Nimenomaan nyt kun puhutaan siitä, että meillä puuttuu maastamme vauvoja, niin laskennallisesti kaiketi kolme lasta olisi semmoinen sopiva määrä, jolloin tämän kansakuntamme maksajat ja jäsenet pysyisivät jatkossakin riittävässä määrässä, jotta yhteiskuntaa voidaan ylläpitää. Tuntuisi siltä, että olisi mukavampi ja järkevämpi panostaa ehkä sinne alkuvaiheeseen kuin sitten loppuvaiheeseen, sillä monilapsisia perheitä meillä ei ole niin paljon eikä varmasti niitä, jotka haluavat välttämättä siitä kahdesta neljään nostaa, mutta sen sijaan yhdestä kahteen tai mahdollisesti kolmeen nostajia olisi sillä tuella, mitä voimme tässä maassa osoittaa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koponen. Avaamme samalla tuon vastauspuheenvuoromahdollisuuden, koska vaikuttaa siltä, että tämä keskustelu on saanut debatin luonteen. Sen jälkeen mennään minuutin puheenvuoroihin.

17.40 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! On upea huomata, että edustaja Berg tarttui heti tähän 6 miljoonan syöttiin eli siihen, että poistetaan aivan tarpeettomat puoluetuet. Koska hän myös kertoi, että se ei ole riittävä, niin mitä jos lisätään siihen, oliko se nyt 7 miljoonaa täältä hallituksen erityisavustajista? Eli siinä saadaan taas korotettua näitä lapsilisiin käytettäviä varoja.

Hienoa, että hallituspuolue kuuli heti huudon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

17.41 **Anu Vehviläinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kontulalle: Myöskään minä en usko siihen, että taloudellisilla poppakonsteilla syntyvyys kasvaisi, eli ajattelen sillä tavalla samoin, mutta olen täysin vakuuttunut, kun meidän tilastomme ja tutkimuksemme kertovat, että meillä on todellista lapsiperheköyhyyttä tässä maassa, että siihen pitää pystyä vastaamaan lapsilisäjärjestelmän kautta. Kuten mietinnössä tosiaankin todetaan, niin reaaliarvo on 30 prosenttia alhaisempi kuin 1990-luvulla. Sen takia pidän tärkeänä, että pystytään kehittämään tätä lapsilisäjärjestelmää paremmin, niin että se pystyy todellakin vastaamaan tähän lapsiperheköyhyyteen. Konkreettisesti se näkyy siellä vähävaraisissa perheissä siinä, pääsevätkö lapset harrastamaan, voiko ostaa samanlaisia tarvikkeita kuin jollakin kaverilla, ja tämä on minusta todella tärkeä asia.

17.42 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sen verran edustaja Bergin kommenttia joudun korjaamaan, että perussuomalaiset jakaisivat tämän nyt hallituksen esittämän 6 miljoonaa euroa jo ensimmäisestä lapsesta lähtien. Eli meillä ei ole suinkaan täällä mitään selkeää 10 euron korotusta, koska sitä ei tämä hallituksen esitys ole antamassa, vaan se on se 6 miljoonaa euroa, minkä me jakaisimme mielestämme tasapuolisemmin.

Nuoret pelkäävät perustaa perheitä tänä päivänä. On totta, ettei varmasti mikään raha heitä siihen lapsentekoon kannusta. Meidän täytyy tehdä sellaista politiikkaa täällä, että nuoret uskaltavat perustaa perheitä. Muun muassa ilmastopolitiikka ja pelotteleminen sillä, että maailma kuolee ja elämä on mahdotonta, aiheuttaa pelkoa nuorissa: he ajattelevat, että he eivät tee lapsia tällaiseen maailmaan.

Perussuomalaiset puuttuisivat verotuksen keinoin palauttamalla lapsivähennyksen. Se olisi meidän keinomme [Puhemies koputtaa] lapsiperheköyhyyden ennaltaehkäisemiseen.

17.43 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kontula hieman sarkastisesti lopetti puheenvuoronsa siihen, että kun kumotaan eläkejärjestelmä, niin silloin pitemmällä juoksulla saadaan nopeastikin syntyvyys nousemaan. Tämä oli sarkasmia, luonnollisesti, mutta se pitää tietysti sisällään totuuden siemenen. Näinhän se on, että niissä yhteiskunnissa, joissa tämä vanhuudenturva on hoitamatta ja joissa ei ole yhteisöllisesti, yhteiskunnan tasolla varmistettu sitä, että iäkkäämmätkin ihmiset tulevat toimeen ja pärjäävät, tämä ylläpitää tietysti suurta perhekokoa ja suurta syntyvyyttä. Tämän on tietenkin fakta.

Sitten kun yhteiskunnat kehittyvät, niin kuin me olemme jo pitkälle kehittyneitä yhteiskuntia, väistämättömästi globaalitasolla me olemme jossain vaiheessa siinä tilanteessa, että globaali väestönkasvu tyrehtyy. Sen on pakko tyrehtyä, koska täällä maapallolla on rajalliset resurssit. Me olemme jo nyt siinä tilanteessa, että kiihtyvä väestönkasvu on taittunut. Globaalimitassa Afrikka on vielä tässä suhteessa onneton maanosa. Mutta meidän täytyy Euroopassa yksinkertaisesti sopeutua siihen, [Puhemies koputtaa] että syntyvyys laskee ja sitten tämä tilanne tasapainottuu pitkälti maahanmuuton kautta.

17.44 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Vehviläiselle: Jottei jää väärää käsitystä, niin minä kannatan lapsilisien reipasta kasvattamista ja sitomista mahdollisimman anteliaaseen indeksiin. Tässä tilanteessa meillä pitäisi olla siihen sekä varaa että myöskin huutava tarve. Valitettavasti tähän ei ole eduskunnasta vielä enem-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

mistöä löytynyt, mutta ehkä jonakin päivänä löytyy. Uskon, että vasemmistoliitto ei ainaakaan pane hanttiin.

Miksi nämä pienet rahat, jotka nyt hallitusneuvotteluissa oli lapsiperheille käytettävissä, käytettiin niin kuin ne käytettiin? Sen takia, että lapsiköyhyys on yksinhuoltajaperheissä ja monilapsisissa perheissä tilastollisesti kaikkein suurinta, jolloinka, kun rahaa oli vähän, ne työnnettiin sinne, missä niistä saattaisi olla eniten hyötyä. Mutta selvää on, että lapsiköyhyyttä ei poisteta pelkästään lapsiperheille suunnatulla rahalla, jos köyhyys jatkaa elämää muualla rakenteissa.

17.45 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on tullut hyviä ehdotuksia. Otan myöskin kantaa tuohon lapsivähennykseen. Yksi näkökulma, mikä ei ole vielä tullut esille, on se, että jos sellaisissa lapsirikkaissa kunnissa, joissa on paljon lapsia, toteutetaan lapsivähennys, tulot edelleen vähenevät, ja siellä on paljon sitä palvelun tarvetta ja tuottamista. Sen vuoksi myöskin minä kannatan enemmän tätä reilumpaa lapsilisien korotusta ja indeksiin sitomista. Ja olen samaa mieltä, että meidän täytyy luoda sitä toivoa, että nuoret uskaltavat sitoutua ja perustaa perheitä ja saada lapsia, ja onkin tärkeää, että me puhumme myönteisesti lapsista ja perheistä.

Puhemies Matti Vanhanen: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Suomela, Berg, Rantanen ja Kiljunen. Sitten siirrytään puhujalistaan.

17.46 Iris Suomela vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä tässä kohtaa on hyvä huomata, että puhutaan jossain määrin eri asioista, kun puhutaan lapsiperheköyhyyden ratkaisemisesta ja toisaalta syntyvyydestä eli ikään kuin kaikkien nuorten mahdollisuuksista ja innosta lasten hankkimista kohtaan. Ja vielä kolmantena asiana on syytä nostaa esiin, että oikeastaan ei pitäisi puhua lasten hankkimisesta, koska asiaan liittyy paljon monisyisempiä syitä kuin se, että yhtäkkiä ryhdyttäisiin vain lapsia hankkimaan ja sitten niitä ikään kuin automaattisesti siunaantuisi. Sen tähden on syytä kiinnittää huomiota ennen kaikkea lapsettomien tukipalveluihin ja muihin palveluihin, joilla pyritään varmistamaan, että ne ihmiset, jotka lapsia haluavat saada, pystyvät todellakin sen tekemään. Tämähän on viime vuosina mennyt erinomaisesti eteenpäin, kun itsellisten naisten, naisparien ja monien muiden ryhmien oikeudet hedelmöityshoitoihin ovat parantuneet. Tällaiseen toimintaan on syytä pyrkiä jatkossakin, jotta jokainen, joka haluaa perheellistyä, saa siihen parhaan mahdollisen tuen. Ja sitten se lapsiperheköyhyys on toki erillinen haaste, [Puhemies koputtaa] jota myös on pyrittävä ratkaisemaan tämän kaiken rinnalla.

17.47 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluaisin nyt vielä, edustaja Juvonen, tämän selvittää, ettei se jää epäselväksi. Nostin tuossa puheenvuorossani esille nämä kaksi vaihtoehtoa: jos olen ymmärtänyt oikein, niin jos tämä summa jaetaan, niin se on noin 94 sentin korotus per lapsi, ja jos ei jaeta, tarvitaan lisää rahaa, jos halutaan se 10 euroa myös ensimmäistä lapsesta lähtien. Jos nyt saisi vielä tähän illan päätteeksi vastauksen siihen, lähteekö teidän esityksenne nyt siitä, että se jaetaan, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että jokaiselle lapsiperheelle tulee 94 sentin korotus per lapsi. [Arja Juvonen pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Matti Vanhanen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Juvonen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

17.48 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Yhtään sitä rahaa vähättelemättä, kyllä se lähtee. Te esititte 6:ta miljoonaa euroa korotusta kolmanesta ja neljänestä lapsesta eteenpäin, ja meidän perussuomalaisten kanta, johon myös kokoomus yhtyy, oli se, että korotus annettaisiin ensimmäisestä lapsesta lähtien. Mutta toki 6 miljoonaa euroa on pieni rahasumma tässä mittakaavassa jaettavaksi, ja kysymys onkin siitä signaalista, minkä me haluamme antaa.

Eli me lähtisimme korottamaan sitä ensimmäisestä lapsesta, ja me myös esitimme sitä lausumaa, jolla toivomme, että kiinnitetään huomiota siihen, millä tavalla voidaan nostaa tuntuvasti lapsilisiä myös ensimmäisestä lapsesta lähtien. Meidän vaihtoehtobudjetissamme tulemme myös esittämään keinoja, niin kuin täällä on käynyt useassa puheenvuorossa ilmi. Eli lapsivähennyksen palauttaminen, joka on 70 miljoonaa euroa kaiken kaikkiaan, on yhtenä meidän asialistallamme. Eli verotukselliset keinot ja tuki [Puhemies koputtaa] sitä kautta.

17.49 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todettakoon nyt tässä vielä selvennykseksi, että minäkään en ajattele niin, että pelkällä rahalla tämä asia ratkeaa, kun puhutaan lapsiperheiden tuesta ja syntyvyydestä, mutta sen sijaan asenne, tuki ja työelämän järkevä joustavuus ja pysyvyys ovat varmasti niitä asioita, jotka ehkä tähän vaikuttavat.

Mutta todella tässä asiassa kannattaa katsoa muihin maihin. Sitten kun katsotaan sekä väestöpyramidia mutta myöskin lapsiperheköyhyyttä, niin siellä on ihan hyviä ajatuksia — kuten totesin, tuo Puola muun muassa tässä lapsiperheköyhyyden vähentämisessä.

Sellaista asennetta pidän kyllä ikävänä, että kun tästä meidän väestöpyramidiasta ja suomalaisista lapsiperheistä puhutaan, niin tähänkin tuodaan tuo maahanmuutto. Tätäkin asiaa halutaan nyt maahanmuutolla sitten korjata. Mikä vika on suomalaisissa?

17.50 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te katkaisitte tämän debattivaiheen, ja kun minä olen tuossa listalla ensimmäinen, minä mielelläni vastaan vähän perusteellisemmin tähän juuri esitettyyn kysymykseen, minkä edustaja Rantanen tässä teki.

Puhemies Matti Vanhanen: Siirrytään puhujalistaan.

17.51 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! Katsotaan nyt näitä tilastoja aivan viimeisiltä vuosilta. Mehän olemme nähneet sen yllättävän nopeankin muutoksen Suomessa, että todellinen, luonnollinen väestönkasvu Suomessa on pysähtynyt. Viime vuonna meillä syntyi noin 50 000 lasta ja kuolleisuus oli 52 000, eli kuolleisuus on Suomessa korkeampaa kuin syntyvyys.

Edustaja Rantanen oli siitä huolissaan ja toi luvun 1,4, joka on hedelmällisyys yhdellä naisella keskimäärin tällä hetkellä, ja lähti siitä liikkeelle, että mielellään nostettaisiin se 3:een. Minä epäilen hyvin vahvasti, että se ei ole tämän salin päätöksillä saatavissa aikaiseksi.

Totesin jo muutamassa puheenvuorossa aikaisemmin: tämä on väistämätön ilmiö, että väestönkasvu hakee sen optimitasonsa, ja se ei siitä vaan sitten nouse. Jossain vaiheessa globaali järjestelmä on siinä tilanteessa, että väestönkasvu yksinkertaisesti pysähtyy. Tämä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

on se luonnollinen prosessi, jonka kanssa me olemme tekemisissä näissä hyvinvointiyhteiskunnissa. Kun meillä kuitenkin on tarvetta lapsille ja tätä tapahtuu, niin globaalimitassa rajat menettävät yhä enemmän merkitystään. Ihmiset asuvat tällä maapallolla eri kulmissa, ja nämä entiset, perinteiset kansallisvaltioiden rajat eivät enää ole niitä esteitä, jotka estävät sitä normaalia väestön tasoittumista. Sen takia maahanmuutto on Suomessa juuri se ilmiö, joka tällä hetkellä ylläpitää meillä nettoväestönkasvua. Tämä maahanmuutto on ollut 13 000 viime vuonna, mikä nostaa ja ylläpitää tämän väestötason Suomessa. Tämä on luonnollinen, upea ilmiö myöskin suhteessa siihen, että me puhumme monista ongelmista, jollainen tämä lapsiluvun supistuminen on, ja tätä kautta tässä maahanmuutossa on tämänkin erittäin positiivinen piirre sen lisäksi, että sillä on paljon muitakin positiivisia piirteitä. [Arja Juvonen: Mistä rahat?]

Puhemies Matti Vanhanen: Tässä otsikon mukaan keskustellaan sairausvakuutuslain 11 luvun 10 §:n muuttamisesta.

17.53 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Vielä haluaisin kyseenalaistaa useasti tässä keskustelussa esitetyn huolen siitä, että suomalaisten syntyvyys on vähenemässä ja että perheet eivät tekisi riittävästi lapsia. Ei ole olemassa mitään sellaista objektiivista mittaria, minkä verran Suomessa pitäisi asua ihmisiä. Jos suomalaiset eivät halua tehdä enempää lapsia ja jos yhä harvempi haluaa perheellistyä, niin sitten väestö täällä joko vähenee taikka kasvaa maahanmuuton seurauksena, jompikumpi. Minun nähdäkseni se ei sinällään ole ongelma, vaan sitten meillä on vain enemmän lääniä per henkilö, kun ihmisiä on vähemmän. [Arja Juvonen: Eläkkeenmaksajia on vähemmän!] Sen sijaan ongelma on se, jos meillä on yhteiskunnassa paljon ihmisiä, jotka haluaisivat perheellistyä mutta joille se ei syystä tai toisesta ole mahdollista. Se on oikea yhteiskunnallinen ongelma, oikea hyvinvointia ja ihmisten onnellisuutta laskeva ongelma, josta meidän pitää olla huolissamme, jos näin on, ja pyrkiä löytämään siihen ratkaisua.

No mitä ne ratkaisut sitten voisivat olla? Kun tuolla maailmalla matkatessaan katsoo, missä lapsia tehdään ja mikä niitä paikkoja yhdistää, niin siellä on semmoisia ilmiöitä, jotka Suomessa eivät ole vielä parhaalla mahdollisella tolalla, kuten se, että perheellisen on mahdollista tehdä työtä, eli nämä kaksi asiaa ovat sovitettavissa, tai se, että aikuiset osaa- vat iltaelämässä käyttäytyä niin, että lapset voi ottaa ravintolaan mukaan tarvitsematta pelätä, että he näkevät jotain sopimatonta, tai se, että vanhemmilla on lähipiirissään sellaiset luontaiset sosiaaliset verkostot, että perheneuvola ei ole se ainoa paikka, josta voi hakea apua, ja että lapsen saatuaan lapsen kanssa ei jää yksin. Väitän, että tästä maailmasta ei just sen yksinäisempää ihmistä löydykään kuin sellainen pienen vauvaikäisen tai taaperoikäisen lapsen äiti, joka asuu tuolla jossain lähiössä ja jolla ei ole autoa ja joka rospuuttoaikaan syksyllä vaunujen kanssa ei pääse sieltä yhtään mihinkään liikkumaan eikä näe ketään, paitsi hyvin, hyvin väsyneen puolisonsa ehkä — jos hänellä sellainen on — iltaisin, kun tämä on tehnyt liikaa ylitöitä sen takia, että toinen puoliso on vielä kotona pienen lapsen kanssa. Nämä ovat ne tekijät, joiden vuoksi monet suomalaiset kyselyiden mukaan eivät koe mielekkääksi tehdä lapsia, tehdä sitä ensimmäistä lasta tai tehdä kovin suurta perhettä, koska sitä sellaista elämää ei vain jaksa kovin pitkään. Näihin meidän poliitikkoina olisi tietysti hyvä puuttua.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2019 vp

Puhemies Matti Vanhanen: Nyt ovat jo kaksi viimeistä puheenvuoroa olleet muusta kuin lapsilisästä, mutta tasapuolisuuden nimissä edustaja Mäkelä käyttää oman puheenvuoronsa. Vetoan, että sen jälkeen pysytään otsikon mukaisessa aiheessa.

17.56 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Keskustelu kyllä osaltani liittyy siinä mielessä lapsilisään, että se on kuitenkin sellainen keino, millä tätä suomalaista syntyvyyttä varmaan kaikkien mielestä jollain tavalla saadaan nousemaan, ja kaikki myöskin tunnustavat sen ongelman, että syntyvyys on liian alhainen.

Edustaja Kontulalle sanoisin kommenttina, että tuo esitetty on varsin erikoinen kuva Suomesta, joka kuitenkin tunnetaan ehkä eräästä maailman parhaista neuvolajärjestelmistä, varhaiskasvatuksesta ja koulutusjärjestelmästä, joka on tasapuolisin maailmassa kaikille lapsille, eli en ymmärrä nyt tätä kurjuuden kuvaa, joka on luotu. Toisaalta varsin objektiivinen mittari sille syntyvyydelle, joka täällä tarvitaan, on se, että pitäisi olla tulevaisuudessaakin työntekijöitä maksamaan tulevat eläkkeet ja hoitamaan vanhukset. Sosiaalijärjestelmämme kesto- ja kantokyky vaatii sitä.

Sen vuoksi, että suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin jatkuvuus turvataan, meidän pitää tehdä näitä poliittisia päätöksiä, joilla perheen perustaminen tulee mahdollisemmaksi ja ihmisten kannalta houkuttelevammaksi.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.